

KUNGL. SKOGS- OCH LANTBRUKSAKADEMIEN

2016-08-30

Miljö- och energidepartementet
m.registrator@regeringskansliet.se
rasa.ptasekaite@regeringskansliet.se

Yttrande över Begränsning av odling av genetiskt modifierade växter, SOU 2016:22

Kungl. Skogs- och Lantbruksakademiens (KSLA) uppgift är att med stöd av vetenskap och praktisk erfarenhet till samhällets gagn främja jordbruk och skogsbruk samt därtill knuten verksamhet. I akademiens uppdrag ingår bland annat att avge yttranden beträffande utredningsförslag m.m.

KSLA har nu beretts tillfälle att lämna synpunkter på **Begränsning av odling av genetiskt modifierade växter, SOU 2016:22** (Dnr M2016/00673/Ke) och akademien vill framföra följande synpunkter.

Sammanfattningsvis anser KSLA att:

- Utredningens förslag inte bör implementeras. Det saknas tillräckliga motiv för att införa en möjlighet att förbjuda en odling som redan blivit godkänd i en prövning enligt EU:s omfattande regelverk för genetiskt modifierade växter.
- Varken miljöpolitiska mål eller socioekonomiska skäl kan utnyttjas för att förbjuda odling i Sverige av genetiskt modifierade växter som är godkända av EU, eftersom dessa aspekter redan beaktas i EU:s regelverk.
- Direktivet 2015/412 och arbetet i den aktuella utredningen visar på behovet av dialog mellan förespråkare för och motståndare till användning av växtbioteknik i växtförädlingen. KSLA:s dialogprojekt om Biotekniken i växtodlingen har visat att det finns förutsättningar att komma till konstruktiv dialog och samsyn i dessa frågor.

Regeringens uppdrag till den aktuella utredningen avsåg hur en förändring av svensk lagstiftning i linje med EU:s direktiv 2015/412 skulle kunna motiveras och genomföras. Bakgrunden till detta EU-direktiv var ett försök från EU-kommissionen att öppna upp de låsta positionerna kring tillstånd för odling och användning av genetiskt modifierade

KUNGL SKOGS- OCH LANTBRUKSAKADEMIEN

växter genom att ge enskilda medlemsstater möjlighet att förbjuda odling av genetiskt modifierade växter som godkänts av EU.

Utredningen konstaterar att det inte finns något krav på att EU-direktivet ska utnyttjas för att förändra de enskilda medlemsstaternas lagstiftning. Det anförs att ”på kort sikt blir det sannolikt inga direkta konsekvenser vare sig Sverige genomför bestämmelserna eller inte. Att anta bestämmelser om möjligheten till förbud kan skapa förväntningar på att förbud mot odling av genetiskt modifierade växter kommer att genomdrivas alternativt skapa oro hos andra. Att avstå från att genomföra bestämmelserna kan skapa en misstro om varför inte, när möjligheten ändå finns.”

KSLA finner att ett sådant resonemang inte ger några svar på varför det skulle vara angeläget att införa den föreslagna lagstiftningen, särskilt som utredningen konstaterar att det inte är aktuellt med odling av genetiskt modifierade växter i Sverige inom de närmsta 5–10 åren.

Utredningen har angett att miljöpolitiska mål eller socioekonomiska skäl skulle kunna ligga till grund för ett förbud mot att odla en viss genetiskt modifierad gröda i Sverige efter det att den har godkänts i den omfattande vetenskapliga prövningen enligt EU:s regelverk och därefter passerat den politiska processen. Denna vetenskapliga prövning avser inte bara risker för människors och djurs hälsa utan också en omfattande granskning av effekter på den omgivande miljön. Socioekonomiska aspekter har varit vägledande för det regelverk beträffande samexistens mellan odlare av genetiskt modifierade grödor, traditionell odling och ekologisk odling som införts i de olika medlemsstaterna. Dessa syftar till att hålla framför allt ekologiska odlare skadeslösa vid oavsiktlig spridning av pollen och frön från odlingar av genetiskt modifierade grödor.

KSLA konstaterar att en överprövning av den riskvärdering som genomförts och som utgjort underlag för att bevilja odlingstillstånd på EU-nivå skulle innebära att vi från svensk sida underkänner hur denna prövning har utförts. Om vi inte är nöjda med hur denna process genomförts, så borde vi ta initiativ till att processen förändras, inte till att ifrågasätta dess resultat i ett specifikt fall. Därmed faller grunden för att basera ett svenskt förbud på miljöpolitiska mål. Beträffande socioekonomiska skäl har utformningen av reglerna för samexistens inneburit att möjliga effekter på ekologisk odling i allt väsentligt eliminerats. Därmed skulle åberopande av sådana skäl enbart leda till en försvagad konkurrenskraft för de odlare som övervägt att odla den aktuella genetiskt modifierade grödan.

KSLA har under ett par år drivit ett dialogprojekt om bioteknikens användning i växtodlingen. Erfarenheterna av detta är att om ett sådant projekt läggs upp så att förespråkare för, och motståndare till, användning av modern växtbioteknik i växtförädlingen kan mötas under former som ger utrymme för dialog och respekt för motstående åsikter, så finns också förutsättningar för konstruktiv dialog och samsyn i dessa politiskt känsliga frågor. KSLA bilägger den skrift ”Frön för framtiden” som är resultatet av det nu avslutade och framgångsrika dialogprojektet. En gemensam ståndpunkt som utmejslats är att det nu är nödvändigt att debatten om lagstiftning och riskvärdering fokuserar på de egenskaper som modern växtförädling tillför de odlade växterna, inte vilken teknik som använts. Härigenom skulle också resultat från den mer traditionella växtförädlingen, t.ex. efter mutationsbehandling genom strålning eller

KUNGL SKOGS- OCH LANTBRUKSAKADEMIEN

kemikalier, komma att genomgå en riskvärdering. Detsamma skulle då också komma att gälla för olika nya biotekniska metoder för riktade mutationer, s.k. geneditering, som redan kommit fram eller är under utveckling, t.ex. Crispr-Cas9, och där det är oklart om de ska anses vara genetiskt modifierade enligt EU:s regelverk eller inte.

EU:s direktiv 2015/412 är ett misslyckat försök att hantera låsningarna i debatten om den moderna biotekniken och borde aldrig ha tillkommit. I stället behövs en saklig process i syfte att basera politiska ställningstaganden kring bioteknik på gedigna forskningsresultat för en riskvärdering av de nya växsorternas egenskaper. En sådan syn på bioteknik i växtodlingen av yttersta vikt med tanke på de enorma utmaningar vi står inför när det gäller klimatförändringar, miljöpåverkan och folkhälsa kopplat till maten vi äter. Sverige kan göra en insats genom att *inte* utnyttja EU:s direktiv 2015/412 för en förändring av svensk lagstiftning, men i stället verka för en ändrad attityd till bioteknik på EU-nivå.

KUNGL. SKOGS- OCH LANTBRUKSAKADEMIEN

Lisa Sennerby Forsse
Akademiens preses

Carl-Anders Helander
Akademiens sekreterare och VD